

Asia Tekijänoikeuslain 21 §:n soveltuminen hengellisiin tilaisuuksiin

Hakija Ruach International Ministries of Finland ry

Annettu 29.8.2012

Tiivistelmä

Hakijan hakemuksessaan kuvaamat erilliset kokoukset eivät olleet tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuja jumalanpalveluksia. Esitetyn selvityksen perusteella ei voitu ottaa kantaa hakijan hakemuksessaan kuvaamien yksittäisten tilaisuuksien tosiasialliseen sisältöön. Tekijänoikeuslain 21 §:n 2 momentin soveltuminen jäi siten avoimeksi kysymykseksi.

Tekijänoikeuslaki 21 §

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa siitä, soveltuuko tekijänoikeuslain 21 § hakijan järjestämiin ylistyskonferensseihin siten, että niitä olisi pidettävä jumalanpalveluksina, joissa teosten esittäminen ei ole pääasia.

Hakija on pieni kristillinen yhdistys, jonka toiminnan tarkoituksena on ihmisten hengellisen, henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin tukeminen. Tässä tarkoituksessa hakija ilmoittaa järjestävänsä hengellisiä tilaisuuksia ja antavansa aineellista avustusta puutteenalaisille. Hakija on järjestämässä torstai-illasta sunnuntaihin kestävä ylistyskonferenssia, joka on kaikille avoin maksuton tapahtuma, jonka tarkoitus on hakijan mukaan koota ihmisiä yhteen etsimään Jumalaa ja viipymään hänen läsnäolossaan.

Hakijan järjestämät ylistyskonferenssit alkavat ylistyksellä, mikä hakijan mukaan tarkoittaa sitä, että hengellistä musiikkia soittava ja laulava ryhmä johtaa ihmisiä ylistys- ja palvontalaulujen avulla palvomaan Jumalaa. Ylistys- ja palvontalaulut ovat musiikkia, joka on osaksi ryhmän itsensä säveltämää ja jotkut laulut voivat olla kristillisten ryhmien Suomessa tai eri puolilla maailmaa säveltämiä ja sanoittamia. Tällaisen musiikin sisältö-

nä on Jumalan kiittäminen ja kunnioittaminen. Tämän ylistyksen yhteydessä lauletaan myös vasta samalla hetkellä inspiroituvain sanoin ja sävelin. Ylistyksen tavoitteena on paitsi palvoa Jumalaa, johtaa ihmisiä kiinnittämään mielensä Jumalaan ja valmistaa heitä avautumaan sydämessään Jumalalle sekä vastaanottamaan ylistystä seuraava puhe.

Hakijan mukaan ylistysvaihe kestää noin 30–45 minuuttia. Puhe on tilaisuuksien keskeisin osa ja se kestää tunnista puoleentoista tuntia. Puhe käsittelee erilaisia hengellisen elämän asioita ja sen tavoitteena on rakentaa ja vahvistaa ihmisiä hengellisesti. Puheen jälkeen tavallisesti ihmisille tarjotaan mahdollisuus tulla pyytämään rukousta sairauksiinsa tai muihin ongelmiinsa. Tämän rukouspalvelun alkuvaiheessa ryhmä hiljaa soittaa tai laulaa taustalla musiikkia, joka saattaa olla aikaisemmin sävellettyä ja sanoitettua tai siinä hetkessä inspiroituvaa. Rukoustilanne voi kestää puolesta tunnista puoleentoista tuntiin. Ylistyskonferenssissa kerätään vapaaehtoinen kolehti, jolla kätetaan kustannuksia.

Ylistyskonferenssi muodostuu erillisistä kokouksista, jotka kukin erikseen hakijan näkemyksen mukaan vastaavat evankelisluterilaisen kirkon jumalanpalvelusta. Erona evankelisluterilaisen kirkon jumalanpalvelukseen on hakijan mukaan se, että hakijan kokoukset eivät ole aikaan ja paikkaan sidottuja, laulut ja rukoukset eivät tapahdu tietyn kaavan mukaan, vaan vapaamuotoisesti, laulut eivät yleensä ole virsiä, vaan uudem-paa hengellistä, nimenomaan Jumalan ylistämiseen tarkoitettua musiikkia.

Hakija on kristillinen yhdistys ja sen jäsenen tulee olla Raamat-tuun uskova kristitty. Jäsenen ei tarvitse kuulua mihinkään uskontokuntaan, mutta hän saa samanaikaisesti kuulua evan-gelisluterilaiseen seurakuntaan, helluntai- tai vapaakirkkoon tai muuhun kristilliseen seurakuntaan tai yhdistykseen. Hakija ei ole toistaiseksi muodollisesti järjestäytynyt omaksi kirkoksi tai seurakunnaksi mutta katsoo toimivansa käytännössä kuten seurakunta

VASTINE

Tekijänoikeusneuvosto on varannut Teosto ry:lle mahdollisuuden antaa vastine asiassa. Vastineessaan Teosto toteaa seuraavaa: Tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentin mukaan teoksen, joka on julkaistu, saa esittää julkisesti jumalanpalveluksen ja ope-

tuksen yhteydessä. Tekijänoikeuslain uudistusta koskeneen hallituksen esityksen (HE 28/2004 vp) mukaan jumalanpalveluksella tarkoitetaan säännöksessä evankelis-luterilaisen kirkon osalta kirkkolain ja kirkkokäsikirjan mukaista jumalanpalvelusta ja muiden uskonnollisten yhdyskuntien osalta edellä mainittuihin jumalanpalveluksiin rinnastettavia tilaisuuksia.

Kirkkolain (1993/1054) 4 luvun 2 §:n mukaan jumalanpalveluksista, sakramenteista ja kirkollisista toimituksista määrätään kirkkojärjestyksessä ja kirkkokäsikirjassa. Kirkkojärjestyksen (1991/1055 v. 1993) II osan (Kirkon pyhät toimitukset) 2 luku sääntelee muun muassa jumalanpalvelusta ja sen järjestämistä. Kyseisen luvun 1 §:n mukaan jumalanpalvelukset on pidettävä ja kirkolliset toimitukset on suoritettava kirkkokäsikirjan mukaisesti. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkokäsikirja I:n, Jumalanpalvelusten kirjan mukaan messu eli ehtoollisjumalanpalvelus on tarkoitettu seurakunnan pääjumalanpalvelukseksi, josta kirkkojärjestys käyttää nimeä päiväjumalanpalvelus. Päiväjumalanpalvelus pidetään kirkkojärjestyksen 2 luvun 2 §:n mukaan seurakunnan kirkossa sunnuntaisin ja kirkollisina juhlapäivinä. Jumalanpalvelusten kirja sisältää yksityiskohtaiset kuvaukset pääjumalanpalveluksen rakenteesta sekä jumalanpalveluselämään kuuluvien muiden tapahtumien kuvauksen.

Hakija on todennut lausuntopyynnössään järjestävänsä ylistyskonferensseja, jotka koostuvat useasta erillisestä tilaisuudesta. Tilaisuudet näyttävät rakentuvan verrattain vapaamuotoisesti ilman, että tilaisuuksien rakennetta, muotoa ja elementtejä olisi säännelty evankelis-luterilaisen kirkon jumalanpalveluksen rakenteen ja muodon sääntelyyn rinnasteisella tavalla. Hakija ei myöskään ole väittänyt, että sen ylistyskonferenssi ja sen yksittäiset tilaisuudet olisivat rinnasteisia jumalanpalvelukseen tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla.

Hakijan antaman kuvauksen perusteella tilaisuudet eivät Teoston käsityksen mukaan ole jumalanpalveluksia tai niihin rinnastuvia tilaisuuksia tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentin merkityksessä. Teoston näkemyksen mukaan ei voida soveltaa kyseisen lainkohdan jumalanpalvelusmusiikkia koskevaa rajoitussäännöstä.

Tekijänoikeuslain 21 §:n 2 momentin mukaan julkaistun teoksen saa myös esittää julkisesti tilaisuudessa, jossa teosten esittäminen ei ole pääasia ja johon pääsy on maksuton sekä jota ei muutoinkaan järjestetä ansiotarkoituksessa. Ollakseen rajoitus-

säännöksen piirissä julkisen esittämisen on tapahduttava tilaisuudessa, jossa kaikki kolme edellä mainittua edellytystä täyttyvät.

Teosto toteaa, että lain 21 §:n 2 momentin kolmesta edellytyksestä näyttäisi täyttyvän kaksi (maksuttomuus ja tilaisuuden järjestäminen muussa kuin ansiotarkoituksessa). Teosto katsoo, että musiikki on tapahtumassa pääasiassa arvioitaessa sekä sen ajallista kestoa että musiikin merkitystä tapahtuman järjestämisessä. Yksittäisen tapahtuman rakenteessa musiikkia on kahdessa kolmesta osiosta, eli hakijan arvion mukaan vähintäänkin puolet, mutta jopa kolme neljäsosaa tapahtuman kokonaiskestosta. Lisäksi musiikilla on keskeinen merkitys tapahtuman läpiviennissä ja tunnelman rakentamisessa.

Tekijänoikeuslain 21 §:n rajoituksen soveltamista on tarkasteltava myös muista kuin tilaisuuden järjestäjän näkökulmasta. Merkitystä on arvioinnissa annettava muun ohella sille, millaisen sisällön tilaisuus tosiasiallisesti saa ja minkälaisen käsityksen ulkopuolinen, tilaisuutta objektiivisesti tarkasteleva henkilö tilaisuuden luonteesta muodostaa. Kriteeristöinä tältä osin voidaan pitää ainakin tilaisuuden markkinointia ja muuta informointia ja sitä, mitä tilaisuudessa tapahtuu. Hakijan internet-sivustolta on löydettävissä kertomuksia aiemmin järjestetyistä tapahtumista sekä tulevasta konferenssista. Järjestetyistä tapahtumista on (Kouvola 24. – 26.7.2009) musiikin osalta todettu muun muassa, että: ”Ylistysporukoiden (bändien) musisointi oli aivan ”upeeta”...Dave Maian musiikki saxofonilla oli aivan käsittämättömän voideltua ja taitavaa... Ja vielä enemmän Jumalan läsnäoloa oli, kun Davi ja Johanna Tunturipuro bändinsä kanssa soittivat yhdessä kiitoslaulun; nyt kunnia sulle.” Teoston mukaan edellä mainitusta kertomuksesta ilmenee selvästi musiikin keskeinen merkitys tapahtuman elämyksellisyyden luomissa.

Ottaen huomioon hakijan kertoma tapahtumakohtainen musiikin osuus ja merkitys tapahtuman toteuttamisessa sekä mitä aiemmin toteutetuista tapahtumista ja tulevien tapahtumien markkinoinnista on hakijan internet-sivuilla kerrottu, on Teoston näkemyksen mukaan objektiivisesti arvioituna selvää, että musiikin (teosten) esittäminen on pääasia hakijan tapahtumisissa. Hakijan on siten hankittava oikeudenhaltijoiden lupa tekijänoikeudellisesti suojatun musiikin käyttöön lausuntopyynnössä tarkoittamiinsa tilaisuuksiin.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Tekijänoikeuslaissa tarkoitettu jumalanpalvelus ja siihen rinnastettava tilaisuus

Tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentin mukaan julkaistun teoksen saa esittää julkisesti jumalanpalveluksen ja opetuksen yhteydessä.

Tekijänoikeuslain 21 §:ssä jumalanpalveluksella tarkoitetaan evankelis-luterilaisen kirkon osalta kirkkolain ja kirkkokäsikirjan mukaista jumalanpalvelusta ja muiden uskonnollisten yhdyskuntien osalta edellä mainittuihin jumalanpalveluksiin rinnastettavia tilaisuuksia (HE 28/2004, s. 97).

Uskonnonvapauslain (6.6.2003/453) 2 §:n mukaan uskonnollisella yhdyskunnalla tarkoitetaan evankelis-luterilaista kirkkoa, ortodoksista kirkkokuntaa ja uskonnonvapauslaissa säädetyllä tavalla rekisteröityä uskonnollista yhdyskuntaa. Uskonnonvapauslain 15 §:n mukaan uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröimisestä päättää ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus.

Tekijänoikeuslaissa tarkoitettu jumalanpalvelus ja siihen rinnastettava tilaisuus on erotettava muusta uskonnonharjoittamistilanteesta. Jumalanpalveluksella tarkoitetaan useimmiten kirkossa tapahtuvaa, melko säännöllisesti toistuvaa tapahtumaa, jonka tapahtumisjärjestys ja käytettävät kirjalliset materiaalit ovat melko tarkkaan ennalta määrättyjä. Jumalanpalvelus noudattaa yleensä ennalta säädettyä kaavaa ja päätoimijana on yleensä papin virkaan vihitty henkilö.

Lausuntopyynnön perusteella hakijan järjestämät erilliset kokoukset ovat avoimia kaikille ja ajankohtansa, tapahtumapaikkansa ja ohjelmansa osalta osittain ennakkoon määrättyjä. Hakijan varsin vapaamuotoiset erilliset kokoukset eivät kuitenkaan vastaa kirkkolain ja evankelis-luterilaisen kirkon kirkkokäsikirjan mukaista jumalanpalvelusta eikä niillä muutenkaan näytä olevan riittävästi jumalanpalveluksen tai siihen rinnastettavan tilaisuuden tunnusmerkkejä.

Tekijänoikeusneuvoston selvityksen perusteella hakija ei ole myöskään rekisteröitynyt uskonnolliseksi yhdyskunnaksi. Tämä seikka tukee sitä, että hakijan hakemuksessaan kuvaamia erillisiä kokouksia ei voida rinnastaa tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuun jumalanpalvelukseen.

Tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentin poikkeussäätelyä voidaan tulkita suppeasti ottaen huomioon 2 momentin poikkeusta täydentävä vaikutus. Perustuslakivaliokunnan lausunnoissaan PeVL 7/2005 vp (s. 3-5) ja PeVL 24/2005 vp painottama uskonnonvapaus ei siten vaarannu, jos otetaan myös huomioon lainkohdan 2 momentti.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentti ei sovellu hakijan lausuntopyynnössään kuvailemiin erillisiin kokouksiin, koska kyseiset kokoukset eivät ole tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuja jumalanpalveluksia eivätkä niihin rinnastettavia tilaisuuksia.

Teosten julkinen esittäminen tapahtuman pääasiana

Tekijänoikeuslain 21 §:n 2 momentin mukaan julkaistun teoksen saa esittää julkisesti tilaisuudessa, jossa teosten esittäminen ei ole pääasia ja johon pääsy on maksuton sekä jota muutoinkaan ei järjestetä ansiotarkoituksessa.

Ratkaisussaan KKO 2006:12 korkein oikeus katsoi, että kirkossa pidetyn Kauneimmat joululaulut -tilaisuuden pääasia oli sävelteosten esittäminen. Korkeimman oikeuden mukaan tilaisuudella oli selvästi musiikillinen luonne ja joululaulujen esittäminen muodosti oleellisen osan tilaisuuden kulkua. Ratkaisu perustui kokonaisarvioon, jossa huomioitiin myös järjestäjän näkökulma, tilaisuuden tosiasiallinen sisältö sekä objektiivisen arvioijan muodostama käsitys tilaisuuden luonteesta, kun otetaan huomioon tilaisuuden markkinointi ja se, mitä tilaisuudessa tapahtuu.

KKO 2006:12 -ratkaisun jälkeen tekijänoikeuslain 21 §:ää on muutettu. Vuoden 2006 alusta voimaan tulleen tekijänoikeuslain muutoksen (L 14.10.2005/821) yhteydessä tekijänoikeuslain 21 §:n 2 momentista poistettiin hyväntekeväisyyspoikkeus. Korkeimman oikeuden ratkaisuperusteet teosten esittämisestä tilaisuuden pääasiana ovat sovellettavissa myös voimassa olevaa säännöstä tulkittaessa. Täten teosten julkinen esittäminen on vapaata, jos teos esitetään tilaisuudessa, jossa teosten esittämi-

nen ei ole pääasia ja johon pääsy on maksuton eikä tilaisuutta järjestetä ansiotarkoituksessa.

Tekijänoikeusneuvosto huomioi, että ratkaisussa KKO 2006:12 oli kyse tilaisuudesta, jonka sisältönä oli yhteislaulua, musiikkiesityksiä ja rukousta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että esitetyn selvityksen perusteella ei voida ottaa kantaa hakijan hakemuksessaan kuvaamien yksittäisten tilaisuuksien tosiasialliseen sisältöön. Tekijänoikeuslain 21 §:n 2 momentin soveltuminen jää siten avoimeksi kysymykseksi.

Yhteenveto

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että hakijan hakemuksessaan kuvaamat erilliset kokoukset eivät ole tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuja jumalanpalveluksia. Esitetyn selvityksen perusteella ei voida ottaa kantaa hakijan hakemuksessaan kuvaamien yksittäisten tilaisuuksien tosiasialliseen sisältöön. Tekijänoikeuslain 21 §:n 2 momentin soveltuminen jää siten avoimeksi kysymykseksi.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Anniina Huttunen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Eija Hinkkala, Satu Kangas, Pirjo Kontkanen, Mari Lampenius, Kirsi-Marja Okkonen, Pekka Pulkkinen, Risto Rytty, Anne Salomaa, Pekka Sipilä, Riikka Tähtivuori ja Markku Uotila.